

Indlæg, 19. maj 2020

Invester i en grøn genstart af Europa efter coronavirus

Af Bjarke Møller

Danmark bør støtte det offensive forslag til en EU genopbygningsfond, som Angela Merkel og Emmanuel Macron har fremlagt. Det er i klar dansk interesse. Og der er mange gode grunde til, hvorfor EU bør vise solidaritet efter coronavirus krisen. Merkels og Macrons forslag er at oprette en tidsbegrænset genopbygningsfond, som skal give både tilskud og lån til de kriseramte lande som Italien, Spanien og andre, der er hårdest ramte af coronavirus. Fonden på 500 mia. euro skal finansieres via et lån optaget af EU på de finansielle markeder. EU har top-rating på markedet, så det bliver et meget billigere lån end hvad de sydeuropæiske regeringer kan få. Det opsigtsvækkende er, at Merkel er villig til også at overføre penge via tilskud, og ikke bare som lån. Den konservative østrigske regering har været hurtig til at tage afstand fra forslaget, og det er sket med opbakning fra Danmark, Holland og Sverige. Lad os kalde denne gruppe for *de fedtede fire*. Eller sparebanden, som andre gør. Mercron forslaget har fået solid opbakning fra mange EU lande, og det er værd at lægge mærke, til at Spaniens socialistiske regering var blandt de første til at hilse forslaget velkomment. Det var næsten som i det gode gamle Kohl-Mitterand-Gonzalez-Delors dage.

Merkel har krydset Rubicon

Forslaget betyder ikke, at EU-budgettet fordobles som nogle har sagt. Det betyder, at alle lande kommer til at hæfte relativt for et lån optaget af EU, og som er tidsbegrænset. Måltrettet til at rette op på de skader, som coronavirus chokket har skabt. Fonden ligger oveni den aftale om en samlet pakke på i alt 540 mia. euro som eurogruppen allerede er blevet enige om med lån via den europæiske stabilitetsmekanisme, ESM og via den europæiske investeringsbank, samt en SURE-fond til arbejdsløse på 100 mia. euro. Men den nye genopretningsfond vil blive en ekstra brik i budget-forhandlingerne om det syvårige EU-budget.

De tekniske detaljer i lånekonstruktionen er endnu uklare. De ligger måske mere fast, når Kommissionen sidst på måneden har fremlagt sit forslag til et nyt budget og hvordan EU kan optage lån til ny fond. Uanset hvad har Merkel krydset Rubicon-floden med dette forslag. Som Macron og Merkel siger står vi Europa i helt ekstraordinær situation og en dyb krise. Det spændende er, at de to også vil bruge fonden til en større Green Deal for EU. De vil også hæve EU's CO2 reduktionsmål frem mod 2030 og have en CO2 grænseafgift, der er kompatibel med WTO reglerne. For at undgå klimalækage. De kræver desuden en højere minimumspris på CO2 kvoterne i EU. De vil også revidere EU's statsstøtteregler, så de giver friere hænder ift. klimaomstilling.

Genstart må gøre EU erhvervs politik grønnere

Genopretningsfonden skal derfor ses som en del af en samlet nytænkning af EU's økonomiske og erhvervs politiske strategi. Den bliver grønnere, satser mere på strategisk suverænitet og mere digitalisering. Ift. strategisk suverænitet taler de om en ny europæisk sundhedsstrategi, så vi har et fælles beredskab ved nye pandemier, investerer i europæiske vacciner og øger sundhedsforskningen mv.

Desuden ønsker de at investere mere i digital omstilling og nævner eksplicit 5G netværket. Det er en anti-Huawei manøvre, som sikkert vil favorisere europæisk teknologi, som bl.a. fra Ericsson. en

europæisk erhvervspolitik, der beskytter fællesskabets strategisk sårbare sektor mod udenlandske opkøb. Så det ikke bliver kineserne, der køber europæiske havne op, som de gjorde i Grækenland og Italien efter finanskrisen, fordi EU ikke kunne finde ud af at være solidarisk. Og hvis tredje lande skal have lov til at byde ved offentlige udbud i EU-området, så vil de have, at EU skal screene investorerne for om de er lige så åbne i tilsvarende offentlige udbud i f.eks. Kina. Det sidste er et fornuftigt forsvar af europæiske arbejdspladser og virksomheder, der er kompatibel med en fortsat åben handelspolitik. Men den skal bygge på fairness, og ikke skæv konkurrence, der giver Kinas statsstøttede firmaer en fordel.

Gentag ikke fejlene fra finanskrisen

De konservative og ordoliberalere hardlinere afvisning af at bruge en del af fonden på tilskud, uden modydelse, svarer langt hen ad vejen til den strategi, EU valgte under finanskrisen. De fattigste lande fik flere lån, og til favorable renter, med skrappe modkrav. Reelt fik de flere økonomiske byrder, der førte til ekstrastore offentlige nedskæringer, mere arbejdsløshed, mere fattigdom og ulighed, plus udsalg af havne og statens arvesølv. Det førte også til Salvinis fremmarch i Italien, Syrizas fald i Grækenland, en voldsom social og politisk vrede i Sydeuropa osv.

Det siges ofte i Nordeuropa, at Italien fører en uansvarlig finanspolitik. Sagen er, at de hænger på gammel gæld helt fra de korrupte Andreotti og Craxi dage, samt Berlusconi's populistregeringer. Siden finanskrisen har Italien og Spanien faktisk ført en strammere budgetpolitik end Holland og Tyskland, hvis man fratrækker landenes udgifter til renter og afdrag på tidligere lån.

Uden støtte ender Italien i exit, og EU knækker midt over

Skal de så betale for renter og afdrag på nye eurolån fra genopretningsfonden, eller skal de have nogle af pengene som tilskud? Hvis ikke de får tilskud, må vi forvente, at italienerne ender med at gøre oprør mod deres regering og gør Salvini til landets nye stærke mand. Deres følelse er denne: EU-partnerne røvendte os under finanskrisen. Siden vendte de ryggen til os under migrationskrisen. Og nu er de ikke solidariske med os under en coronaviruskrise, som har tvunget vores økonomi i knæ og sendt os ned i en økonomisk depression. Så hvorfor skal vi være medlem af et EU, der ikke hjælper os i nødens stund?

Deres opbakning til EU er historisk gået fra at være de mest proeuropæiske til at være de mest EU-skeptiske (bortset fra briterne og grækerne). Kan EU ikke enes om en større hjælpepakke, der også omfatter tilskud, frygter jeg det værste. Dvs. et af to:

a) Enten erklærer Italien sig statsbankerot og tvinger kreditorerne til at genforhandle de gamle lån, og give dem mere lempelige lånevilkår og nedskrive gælden. (Det vil selvfølgelig true euroen, men måske er trusler den eneste måde for dem at få en fair behandling)

b) Salvini udskriver folkeafstemning om EU-medlemskabet (eller alternativt om euroen for at provokere) og så er vi i et Itexit scenarie og flere dominobrikker kan vælte bagefter.

Jeg tror, at Merkel og Macron er sig denne risiko bevidst. Derfor rykker de nu. Man kunne måske tilføje en ekstra ting. Hvis ikke Italien får ekstra økonomisk hjælp, og ikke bare som lån, så vil vi defacto stå i denne situation: Næsten halvdelen af al statstøtte i EU, der er givet under coronavirus krisen er udbetalt i Tyskland. Det svarer til 47 pct. af foreløbig 2300 mia. euro. Det betyder, at de tyske virksomheder

kommer hurtigere ud af krisen, og de vil have mange muskler til at opkøbe italienske og spanske virksomheder, ejendomme eller byde ind i den næste runde af nødprivatiseringer.

Vil Socialdemokratiet forråde deres gamle solidariske selv?

Der er risiko for, at Danmarks socialdemokratiske regering - lige som den foregående borgerlige regering, som S dengang var kritiske overfor pga manglende solidaritet - igen allierer sig med Østrig og Holland. Hvis det betyder, at sydeuropæerne selv kommer til hænge på regningen for genopretning efter coronavirus chokket, så er vi med til at fremme øget ulighed og fragmentering internt i EU. Hvis Danmark kun vil låne penge til sydeuropæerne, men vi i det rige nord ikke vil hæfte et EU-lån, der gives videre som direkte støtte, så vil det alt andet lige gøre dem fattigere og bringe dem længere ud i gældsfælden. Og hvis vi oven i i en sådan afvisning heller ikke er lidt mere fleksible i budgetforhandlingerne om det flerårige EU-budget og sætter grænsen ved 1 pct. af Bruttonationalindkomsten bør vi også tage ansvaret for, at EU ikke kan vise ordentlig solidaritet efter coronakrisen, og at EU ikke fik råd til en ordentlig Green Deal. I det mindste bør man fortælle vælgerne, hvad konsekvensen af regeringens hidtidige hårde strammerlinje i EU's budgetforhandlinger og coronafond debatten er.

Er vi de hårde farisæere, eller investerer vi i fremtiden?

Hvilken side stiller Danmark sig på i historien om den største og værste økonomiske og sundhedsmæssige krise, som Europa blev ramt af siden 2. Verdenskrig. Er vi de hårde farisæere, de frelste calvinister og stramme puritanere? Eller vil vi vise lidt mere medlidenhed og solidaritet med coronakrisens største ofre?

Det ligner et klassisk dilemma, som har plaget os mange gange i Europas historie. Men prøv at overveje det som et spørgsmål om varetagelse af nationale egeninteresser. Det er ikke i dansk økonomis interesse at lade sydeuropæerne sejle deres egen sø. Det vil være dybt skadeligt for dansk eksport til det indre marked, som er vigtigt for vores velstand og velfærd, hvis EU efter coronakrisen knækker midt over, rammes af en langvarig statsgældskrise i syd, som vælter/sprænger euroen og vi får en langvarig økonomisk recession/depression, fordi vi ikke kendte vores besøgestid. Støt det fransk-tyske forslag, og bak også op, hvis Kommissionen forhåbentlig kommer med forslag til, hvordan EU-lånet kan geares mere og toppes op med private lån, så vi også får råd til en større Green Deal med en solidarisk coronaløsning.

Gør op med småstatsegoismen

Hvis ikke Østrig, Holland, Sverige og Danmark kan snøvle sig sammen i denne debat til at indse, at dette øjeblik er afgørende for EU's videre skæbne, håber jeg, at de villige 23 vil give den gas alligevel. Lad de fedtede fire sejle deres egen sø, og lav en konstruktion, hvor EU med dækning i budgettet - men uden direkte hæftelse for de fedtede fire - alligevel får lov til at gå foran som et udvidet samarbejde. Kald det bare en euro-plus gruppe. Whatever. Jeg er ligeglad. mener man noget med det fine ord 'samfundssind', kan man passende vise det overfor dem, der virkelig trænger. Det er nu, at vi har brug for europæisk politisk lederskab, der svarer til udfordringen. Ikke småstatsegoisme. Og så håber jeg, at den nye euro-plus gruppe oveni går ind og skærer hårdt igennem overfor alle skattely internt i EU og til en start laver en fælles europæisk minimumssats for selskabsskat. Sæt gerne tommelskruerne på de usolidariske hollændere. Find nye skatteressourcer til EU via en ny CO2 grænseafgift og andet, der kan sikre en udvidelse af midlerne til den grønne omstilling. Vi har ikke råd til at lade være med at investere i det Europa, vi gerne vil bebo i fremtiden.

Gør EU til grøn supermagt

De næste fem-ti år kommer til at afgøre, om EU overlever eller brækker op i en hård inderkerne med de fragmenterende, fedtede og forliste nationer i yderkanten. Vi har brug for et stærkt Europa, der kan blive en global regelsætter og tager sig ordentlig af sine egne, viser solidaritet indadtil og bliver en grøn supermagt. En nordstjerne, som folk ser op til, i stedet for en union, som folk skammer sig over.

USA har længe kigget til Stillehavet - længe før Trump og helt tilbage til Bush og Clintons dage. Og vi kan ikke længere gemme os under USA's beskyttende vinger som i de gode gamle velmagtsdage efter 2. Verdenskrig. USA har længe vendt ryggen til den internationale retsorden. Med blokering af WTO-aftaler, med farvel til Kyoto og Paris klimaaftaler, med arrogante taler om det "irrelevante" FN og nu vil fanatikeren Trump gudhjælpemig også ud af WHO. Ja, han opfører sig som et 3-årigt barn, der skyder skylden på alle andre i stedet for at stå ved sin del af ansvaret for over 91.000 corona-døde i USA. Men ser man ikke den lange trend i retning af stigende amerikansk isolationisme og afkobling fra Europa, så ser man ikke virkeligheden i øjnene. Danmarks fremtid ligger i et stærkere, grønnere og mere solidarisk EU, der kan tage den globale førertrøje på sig. Den ligger ikke i fortsat småstatsegoisme, hvor vi håber på bedre vejr i Washington, mens amerikanerne køber os ud i Grønland, banker os på plads i NATO og lader den internationale retsorden sejle sin egen sø.